

Straatcoaches Richard (links) en Monique (rechts) in Venlo in gesprek met een buurtbewoner over overlast in de wijk door jongeren.
foto Theo Peeters/GPD

Straatcoaches lijken hét nieuwe wondermiddel tegen overlast. Bij nacht en ontij surveilleren ze in probleemwijken om overlast door jongeren aan te pakken. Ze spreken de taal van de straat en hebben meer grip op de jeugd dan de politie. „Vet man, staan jullie lekker te chillen?”

door Dylan de Gruijl en Carine Neefes

Met STRAATCOACHES

‘Hé jongens, waarom zijn jullie vandaag met zo weinig?’ Met een brede glimlach stapt de Venlose straatcoach Richard (46) af op een groepje jongens van Marokkaanse afkomst. Eén groot joviaal terug, de anderen kijken schuchter weg of maken aanstalten te vertrekken. Richard had niet anders verwacht. Op deze door struiken afgeschermd parkerplaats klitten ‘s avonds stevast jongens samen die hij in de gaten wil houden. „Hoe gaat het nou?”, vraagt hij. In zijn kielzog volgen zijn collega’s Monique (36) en Emiel (35). Er ontspint zich een wat ongemakkelijk, maar luchtig gesprek over voetbal, werk, school en de schaarse aan meten die middag in het zwembad. Een jongen uit het groepje – trainingsjas aan, honkbalpetje op – duikt ineens op uit het aangrenzende park. Hij moest ‘even rukken’, grinnikt hij. Zijn rooddoorlopen ogen van de joint verberg hij voor de straatcoaches. Enkele jongens komen voor in de Venlose top tien van probleemjongeren. Ze zijn een jaar of 14, opgepakt voor mishandeling en diefstal, gesnapt voor joyriding, onhandelbaar op school, enzovoorts. „Met hen willen we een band opbouwen”, vertelt Richard.

De straatcoach, verduidelijkt projectleider Theo Custers bij de gemeente, is het nieuwe wapen tegen jeugdoverlast. „De politie komt niet toe aan overlastmeldingen en jongerenwerkers houden zich er niet primair mee bezig. Dat gat moeten straatcoaches opvullen. Zij zijn professionals die weten hoe zo op straat moeten handelen.” De drie straatcoaches doorkransen Venlo nu rap twee maanden, op stevige wandelschoenen en in kaki-over-

hemd. Richard, al jaren jongerenwerker, is de vrolijke gabber. Gedetacheerd politieagent Emiel is het autoritaire, vaderlijke type. Monique, voormalig parkeeroontleuter en de enige vrouw in het team, kijkt nog even de kat uit de boom.

‘s Middags stuiten zij op buurtbewoonster Diana. Een paar maanden geleden vernielden jongeren haar auto nadat zij had geklaagd over geluidsoverlast. „Er waren kinderen van 8 en 9 jaar bij!” Een buurman wacht volgens Diana elke dag siddierend op het tijdstip dat de school uitgaat. „Kinderen trekken alle planten uit zijn tuin”, roept Diana. „Als hij er iets van zegt, lachen ze hem uit. Verderop hebben ze een stenen tuinmuurtje afgebroken. Letterlijk.”

Op de politie rekent Diana niet meer. Die komt niet bij overlast. En de straatcoaches? Sinds hun komst lijkt het rustiger. Diana: „Misschien helpt hun toezicht.” De inzet van straatcoaches lijkt hét wondermiddel tegen overlast in probleemwijken. In diverse steden, van Venlo tot Leeuwarden, worden mannen en vrouwen de straat op gestuurd om overlastgevende jongeren aan te pakken. Na een korte opleiding, waarin ze leren hoe ze luidruchtige jeugd moeten corrigeren, gaan ze de wijk in. In Amsterdam-Slotervaart, de bakermat van de straatcoaches, daalde de overlast in drie jaar tijd met 50 procent. Van de negen jeugdgroepen zijn er nog maar vier actief.

Ook de overheid is overtuigd van het succes. Het ministerie van Werk, Vrouwen en Integratie heeft voor de komende drie jaar 24 miljoen euro beschikbaar gesteld voor de inzet van straatcoaches en gezinsmanagers. Ook in Tilburg en Eindhoven gaan ze binnenkort aan de slag. Wat is het geheim van de straatcoach? „Hij draagt geen blauw

en spreekt de taal van de straat”, zegt Marvin Irion, directeur van To Serve and Protect, het beveiligingsbedrijf dat in opdracht van Stichting Aanpak Overlast Amsterdam straatcoaches opleidt en begeleidt. „Wij krijgen meer gedaan dan een diender. Een agent is al gauw autoritair. Dat werkt averechts. Je moet die jongens relaxed benaderen. Ik moet een keer ‘s ochtends vroeg naar station Sloterdijk omdat een groepje jongens daar vuurwerk stond af te steken. Ze kwamen met terug van Dance Valley. Ik zei: Vet man, lekker feestje gehad? Staan jullie lekker te chillen? En dan pas vragen of ze ermee willen stoppen, want ‘er zijn mensen die hier last van hebben.’ Dat gaat bijna altijd goed.”

Irion benadrukt dat zijn coaches geen pussy’s (straattaal voor wafjes) zijn. Als de jongens geweld gebruiken, schakelen ze de politie in. „Maar dat proberen we zoveel mogelijk te voorkomen. We zijn geen verlengstuk van de politie. Dan gaat onze vertrouwensband kapot. Onze straatcoach moet ‘FRED’ zijn: Flexibel, Respectvol, Eerlijk en Duidelijk.”

De aanpak van overlastgevende jongeren was jarenlang een ondergeschoven kindje. Toen in de jaren tachtig de economie instortte, werd er flink bezuinigd op het jongedans-Slotervaart, de bakermat van de straatcoaches, daalde de overlast in drie jaar tijd met 50 procent. Van de negen jeugdgroepen zijn er nog maar vier actief.

Onder tussen stroomden de arbeiderswijken in de grote steden vol met allochtone gezinnen. Er ontstonden sociale problemen, maar die werden door politiek Den Haag genegeerd.

Pas halverwege de jaren negentig, toen de economie oplode, kwam er meer zicht op de jeugdpromatiek. De gevangnissen zaten inmiddels vol met allochtone jon-

De straatcoaches van het S-team in Leeuwarden ontmoeten jongeren. Vlnr: Melvin (jongere), Bjorn (jongere), Randall (straatcoach), Patrick (straatcoach), Patrick (jongere). Zittend: Susan (straatcoach) en Soraya (jongere).
foto Frouwke Bijlstra/GPD

de probleemjeugd te lijf

geren en ook in Den Haag drong door dat sociale problemen in achterstandswijken moesten worden aangepakt. Het werd het tijdperk van het projectenparadijs: overal kwamen potjes met geld om overlastgevende jongeren te lijf te gaan. Buurtregisseurs, Marokkaanse buurtvaders, Streetcornerwork en justitie in de buurt: er werd van alles gedaan om jongeren op het rechte pad te houden. Kwam die investering niet veel te laat? En geldt dat ook niet voor de straatcoach? In sommige steden, zoals bijvoorbeeld Gouda, maar ook in bepaalde probleemwijken in Utrecht, lijkt het tij niet meer te keren.

Volgens criminoloog Henk Ferwerda, die gemeenten adviseert over de aanpak van overlastgevende en criminele jongeren, is er in bepaalde steden te weinig geëticpeerd op de bevolkinggroei. „Neem Almere, waar nu ook veel problemen met jongeren zijn. Het wemelt van de klimtrekken en wipkippen, maar voor de jeugd is er weinig te doen.”

Hoewel er veel wordt geklaagd over overlastgevende jongeren, is het in lang niet alle gemeenten prioriteit te aan te pakken, stelt Ferwerda. „Ze zijn lastig, maar niet levensbedreigend. Als er in een wijk moet worden gekozen tussen de jacht op hangjongeren of een serieverkrachter, wordt het natuurlijk toch die laatste.”

In Leeuwarden lopen straatcoaches Patrick (36) en Rendall (18) door de drukke winkelstraat. Zij dragen geen uniform en hebben geen verleden als politieagent of parkeeroontleuter. Dit zijn jongens van de straat, die ‘na een slechte tijd’ op het rechte pad zijn gekomen. Patrick gebruikte, deade, stal en belandde in de gevangenis.

nis. Rendall zat ook in de criminaliteit, maar is eruit gestapt. Beide mannen willen in de welzijnssector aan de slag. Nu maken zij als vrijwilliger alvast deel uit van het S-team, dat door welzijnsbureau Het Buro wordt aangestuurd. Gekleed in spijkerbroek en T-shirt en met gouden sieraden om nek en vingers, schuimen zij de stad af. Op zoek naar probleemjongeren. Hoewel ze zelf liever spreken over jongeren met problemen. „Wij spreken de taal van de straat”, vertelt Patrick Bakker. „Daardoor krijgen wij wel contact met moeilijk bereikbare jongeren.” Tijdens hun ronde groeten ze om de zoveel stappen een bekende. Dan gaat de duim omhoog of stompen de vuisten zachties tegen elkaar. Bakker spreekt een jongen aan,

‘Hij draagt geen blauw en spreekt de taal van de straat’

die op een bank aan een joint lurkt. Hij is werkloos en heeft problemen. „Kom eens langs voor een bak koffie”, zegt Bakker, die zijn visitekaartje geeft. „Dan kijken we wat we kunnen doen.” Van het idee een uniform te dragen, huiveren de straatcoaches in Leeuwarden. Net zoals ze innige samenwerking met politie en justitie mijden. Door hun connecties weten ze wie crimineel bezig is. Bakker: „Maar wij zullen nooit iemand aangeven. Anders raken we het vertrouwen van de jongeren direct kwijt.”

Volgens projectleider André Visser schuilt in die werkwijze het succes. „Deze jongens hebben een netwerk op straat. Zij brengen jongeren binnen, die wij anders niet in beeld krijgen. Wij proberen te voorkomen dat ze afglij-

den naar criminaliteit, door ze te helpen met zaken als een woning, werkbemiddeling of een opleiding.” In het eerste halfjaar kwamen zeventig probleemjongeren in beeld. Een deel kreeg zijn leven weer op de rit. In 2006 ontving Leeuwarden een landelijke prijs voor de nieuwe aanpak van jeugdcriminaliteit. Dat straatcoaches meer doen dan alleen oren in de wijk handhaven, is essentieel, stelt socioloog Jaap Noord, die veel onderzoek heeft gedaan naar probleemjongeren. „Het is natuurlijk heel mooi als het rustig blijft in die achterstandswijken, maar het belangrijkste is dat deze jongeren een baan vinden. Dat is de fundamentele oplossing, anders blijft hun leven leeg.”

Volgens criminoloog Ferwerda moeten straatcoaches ervoor waken dat ze geen halve politieagenten worden.

„Er is niemand die hun bevoegdheden controleert.” De term straatcoach vervult, stelt ook Visser, projectleider in Leeuwarden. „Ze zijn vaak een verlengstuk van de politie. Dat werkt niet. Laatst vroegen mensen uit de gemeente Ede mij waarom hun straatcoaches géén contact krijgen met probleemjongeren. Zij hadden mensen ingezet, die worden opgeleid tot beveiligers. Die gasten weten niets van de straatcultuur. Zo win je dus nooit het vertrouwen van probleemjongeren. Laat staan dat je voorkomt dat ze afglijden naar zware criminaliteit.”

De straatcoaches in Venlo en één uit Leeuwarden willen uit veiligheids- en privacyoverwegingen allen met hun voornaam in de krant.